

Innspill til regjeringens strategi for kulturfrivillighet

Viken fylkeskommune ønsker regjeringens arbeid med en strategi for kulturfrivillighet velkommen, og ser fram til at innspillene munner ut i konkrete tiltak som vil bidra til å løfte hele feltet. Under følger kommentarer og innspill til de enkelte temaene strategien skal dekke.

1. Bred deltakelse og tilgang på kunst og kulturaktivitet i hele landet

Bred deltakelse må sees i sammenheng med de andre temaene strategien er ment å dekke. Gode møteplasser, enkle og treffsikre tilskuddsordninger, bredde og variasjon i kulturaktiviteter, og tilgjengelighet er sentrale faktorer for å sikre bred deltakelse og tilgang på kulturaktiviteter i hele landet.

Flere grupper i samfunnet tar ikke del i kulturlivet. Viken har landets største andel av innvandrerbefolkningen og størst andel barn og unge. Dette gjenspeiles ikke i deltakelsen i alle deler av kunst- og kulturlivet. Økonomi, manglende universell utforming, manglende kunnskap om tilbudene, digitalt utenforskap, store avstander til kulturarenaer og manglende kollektivtilbud er noen av barrierene som hindrer deltakelse. Flere opplever at tilbudet ikke alltid appellerer eller inkluderer dem, eller deres kulturelle interesser.

Mange kulturtilbud er avhengig av eller basert på frivillig arbeid og deltakelse. Dette krever god tilrettelegging, kapasitet hos kulturaktører og høy grad av samhandling. Slike tilbud er sårbare for endringer i engasjement og aktivitetsnivå hos de frivillige.

Viken har vedtatt at alle skal ha tilgang til å oppleve og utøve kunst og kultur og å delta i idrett og frivillighet. Kunst, kultur, idrett og frivillighet skal ha en tydelig rolle i samfunnsutviklingen. Fylkeskommunen vil gjennom medvirkningsprosesser, nettverkstreff, partnerskap, samhandling og samarbeid med kulturfrivilligheten og kommunene, være en viktig medspiller i videreutviklingen av området.

Det er naturlig å fremheve bibliotekene som særlig relevante for å legge til rette for et fritt og uavhengig kulturliv som sikrer bred deltakelse. Bibliotekene er viktige arenaer som fremmer dannelse og kritisk refleksjon, tar vare på og formidler kulturarv, er tilgjengelig for alle og oppmuntrer den enkelte til å oppleve og delta i kulturaktiviteter. Bibliotekene fornyer seg og viser evne til omstilling, styrker norsk språk, de samiske språkene, de nasjonale minoritetsspråkene og norsk tegnspråk som grunnleggende kulturbærere.

Rådsområde for Kultur og mangfold

Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG

Besøksadresse: Galleri Oslo Schweigaards gate 4, 0185 OSLO

Telefon: 32 30 00 00

E-post: post@viken.no

Internett: www.viken.no

Org.nr.: 921693230

2. Møteplasser og tilgang på kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevelser

De gode møteplassene er uformelle, skaper samhold og fellesskap uavhengig av bakgrunn. De er en positiv faktor for nærmiljøet, og bidrar til å redusere barrierer. Lokalene er innbydende, universelt utformet, tilgjengelig for alle, har god funksjonalitet og er egnet til varierte aktiviteter. Ofte er det flere aktører som har samarbeidet om å etablere møteplassen.

Å finne egnede lokaler er en sentral utfordring for kulturfrivilligheten. En del lokaler er ikke tilpasset for øving og/eller fremføring. Flere steder har man utfordringer med å lagre utstyr. Lokalene mangler universell utforming. I tillegg er det utfordringer med gode transportløsninger samt avstand til og fra lokalene, begrenser tilgangen og tilgjengeligheten til møteplassene.

Et annet velkjent problem knytter seg til utgifter til leie av lokaler. Frivilligheten opplever at det utgjør en betydelig utgiftspost for dem.

Tid og ressurskrevende søknadsprosesser samt regelverk gjør det videre vanskelig, kostbart, og/eller risikofyllt å bygge nye eller rehabilitere eksisterende kulturhus. Det er stort behov for oppgradering, rehabilitering og investering i kulturell infrastruktur, samt bedre tilrettelegging av samlokalisering.

I Viken er det et stort etterslep på kulturbygg. På grunn av det store etterslepet har ordningen for desentralisert kulturbygg ikke vært utlyst siden 2020. Spillemiddelordningen er en svært god ordning og har sørget for at det står flere kulturhus rundt omkring i landet. Det er imidlertid et større potensial samt muligheter for å se på hvordan vi kan utnytte ressursene bedre for å bygge nye kulturhus, men og tilgjengeliggjøre eksisterende bygg.

Strategien bør ta for seg hvordan samspillet mellom det offentlige og frivillige feltet kan bli bedre for å sikre tilgang til eksisterende lokaler, men også de som bygges for fremtiden. Det er et forbedringspotensial i samhandling og kommunikasjon mellom de ulike styringsnivåene og tverrsektorielt.

Videre kan det være hensiktsmessig å se på mulighetene for en nasjonal kunnskapsbank/database som gir en samlet oversikt over eksempelvis tilstand, tilgjengelighet, utbedringsbehov av lokaler i hele landet. Et slikt verktøy på nasjonalt nivå, kan bidra til å målrette tiltakene der behovet er størst slik at kulturfrivilligheten i hele landet får et løft.

Når det gjelder fylkeskommunens bidrag og ansvar så kan det legges til at det er vedtatt fremoverlente og ambisiøse mål, planer og strategier for å utvikle en bærekraftig

kulturfrivillig sektor.

Viken har et uttalt mål om at våre bygninger skal være tilgjengelige for kultur, idrett og frivillighet, og nærmiljø på kvelder, i helger og ferier (eiendomsstrategi). Fylkeskommunen har nylig fastsatt nye retningslinjer for utlån av fylkeskommunale videregående skolelokaler. Nå kan lag, foreninger, og andre frivillige låne lokalene gratis eller mot dekning av faktiske utgifter til renhold.

Det bygges og rehabiliteres en del skoler i Viken. I mange av disse prosjektene vedtas at skolen skal være lokal kulturarena. Vi ser imidlertid at mangel på kunnskap om hva som skal til for å gi gode vilkår for de som skal bruke byggene, gjør at man ikke alltid lykkes med å realisere målet om skolen som kulturarena. Derfor har fylkeskommunene tatt initiativ til å utarbeide en veileder som heter «skolen som kulturarena». Veilederen skal fungere som et verktøy med funksjonsbeskrivelser som angir byggets funksjon, hvordan det skal virke når det står ferdig. Idretten har i mange år hatt slike funksjonsbeskrivelser for ulike typer anlegg. Et tilsvarende verktøy for kulturarenaer anses som et viktig verktøy for å utvikle gode møteplasser for innbyggerne i Viken.

Videre kan fylkeskommunen i kraft av sin rolle være pådriver for at flere kommuner innarbeider mål og tiltak for kulturfrivilligheten i sine planer. Fylkeskommunen kan bidra til å løfte feltet ved å fasilitere nettverkssamlinger, konferanser og møter hvor vi sammen med kommunene finner de beste løsningene og mulighetene for å skape de gode møteplassene.

3. Samspill mellom den profesjonelle og frivillige kulturen

Frivillighet er viktig for kunst- og kulturfeltet. Den frivillige kulturvirksomheten har en verdi i seg selv. Den når det brede lag av folket – alle kan delta uavhengig av den sosioøkonomiske bakgrunnen. Det er en bredde- og rekrutteringsarena for det profesjonelle kunst- og kulturfeltet, og skaper positive ringvirkninger for lokalsamfunnet og lokalt næringsliv.

Det er videre en styrke for kulturfrivilligheten at de som stiller opp som frivillige har høy faglig kompetanse. Noe som også er viktig for spillet mellom det profesjonelle og frivillige. Ofte har de frivillige et ønske om å bidra med sin kulturfaglige kompetanse da det føles meningsfullt. Denne gruppen utgjør en betydelig ressurs for samfunnet da de sitter på verdifulle erfaringer og kunnskap som kan komme til nytte i arbeidet med å utvikle feltet.

Kunst og kultur innenfor den frivillige sektoren skaper positive ringvirkninger for lokalsamfunnet og lokalt næringsliv. Innen festivalfeltet finner vi stor grad av samspill mellom profesjonelle arrangører og den lokale frivillighet i organisering og gjennomføring, noe som fører til et høyt antall festivaler over hele fylket. Programmeringen omfatter ofte både store stjerner og lokale utøvere som gis mulighet for utøvelse og utvikling.

Festivalfeltet har stor betydning for kunstnerøkonomi, og offentlige tilskudd går til artisthonorar og styrker dermed utøverne i det frie feltet.

Andre eksempler på samspill mellom frivillighet og det frie feltet er de mange historiske spel som blir satt opp på mange utendørsarenaer i fylket som f.eks. Soot spelet. Disse kombinerer ivaretagelse av kulturarv, utvikling av kulturarvopplevelser, engasjerer det profesjonelle frie feltet og skaper gode møteplasser og utviklingsmuligheter for kulturfrivilligheten. Her kan også mange talenter få prøve seg og utvikle kunstneriske ferdigheter, utvikle seg som arrangører, og innen lyd, lys og andre oppgaver knyttet til kulturarrangementer.

Fylkeskommunene samarbeider med og støtter flere regionale organisasjoner som er viktige for kunst- og kulturlivet i Viken. Viken fylkeskommune har blant annet utviklet en tilskuddsordning for ung medvirkning og deltakelse, som skal styrke kulturfeltets involvering av en ung målgruppe både foran, på og bak scenen.

Det kan være viktig at strategien ser på samspillet mellom det profesjonelle og det frivillige kulturlivet og hvordan forvaltningsnivåene samspiller for å løfte og bygge helheten i kulturlivet videre.

4. Offentlige tilskuddsordninger og tiltak

En av de største utfordringene frivilligheten opplever er manglende forutsigbarhet og kontinuitet med de ulike tilskuddsordningene. Det er ressurskrevende å planlegge og utvikle aktivitetene når det er knyttet usikkerhet om hvorvidt man får tildelt midler.

En del organisasjoner kan oppleve det som utfordrende å søke om midler på grunn av et vanskelig og byråkratisk språk. Man bør se på mulighetene for hvordan søknads- og rapporteringsprosedyrer kan utformes på et klart og lettfattelig språk.

Det er bred konsensus om at frivilligheten skal sikres gode og forutsigbare rammevilkår. I Hurdalsplattformen står blant annet at regjeringen skal gi full momskompensasjon gjennom regelstyrt ordning, samt forenkle og samordne regelverk og støtteordninger for frivilligheten og samle de i en felles portal. Etableringen av nettstedet tilskudd.no er et viktig forenklingstiltak. Det gir en helhetlig og transparent oversikt over de statlige tilskuddsordningene, tidsfrister, tilskuddsmottakere, nøkkeltall, tildelte midler, m.m. For den enkelte organisasjon kan det nå bli enklere å navigere seg frem til de ulike tilskuddsordningene. Dette er viktige bidrag i arbeidet med å styrke frivillighetens rammevilkår.

Vennlig hilsen

Tonje Kristensen
Fylkesråd for kultur og mangfold

